

Akademikern.

Medlemsmagasinet från Akademikerförbundet SSR

Beredd

Beredskapssamordnare
Jonatan Stiglund stöttar
andra i hur de ska agera
om det skulle bli krig.

på det
värsta

Förstärkt konsulentstött familjehemsvård

Brizad erbjuder förstärkt konsulentstött familjehemsvård

Vi har familjehemsvård i olika nivåer där det ges möjlighet för individen att rehabiliteras och utvecklas i en familj med engagemang och ett informellt nätverk.

En och samma familjehemskonsulent är kopplad till ärendet, med tillgänglighet **24 timmar per dygn**. Familjehemmets omsorg kompletteras med vårdinsatser som vi anpassar individuellt efter uppdragets karaktär, behov och socialtjänstens önskemål. I vår verksamhet finns också en anställd psykolog och kontrakterad psykiater.

En placering i ett förstärkt konsulentstött familjehem kan ses som ett **fullgott alternativ till institutionsvård**.

Våra familjehem är familjer som kan erbjuda en **trygg och förutsägbar vardag**. Den viktigaste uppgiften är att tålmodigt bygga upp en ömsesidig, pålitlig och varaktig relation samt en känslomässig bindning oavsett livssituation, problematik eller diagnos.

Brizad

BEHANDLINGSKONSULT

Brizad Behandlingskonsult AB
Box 1087
824 12 Hudiksvall
0650-59 53 30
info@brizad.se • brizad.se

Förfrågningar och information:

CHRISTINA KRÅKES
Placeringskonsulent
070-837 19 01 christina.krakes@brizad.se

KRISTINA SUND
Placeringskonsulent
070-837 69 37 kristina.sund@brizad.se

Verksamhetschef:

LENA MARIA GRANDIN
Verksamhetschef
070-837 21 78 lenamaria.grandin@brizad.se

Välkommen

BEREDSKAP

Väcktes med en kalldusch

Foto: Viktor Gårdsäter

Annika Clemens

Chefredaktör
Akademikern

När kriget bröt ut den 24 februari 2022 stod ukrainska fackföreningen för statligt anställda utan en konkret krisplan. I krigets Ukraina har facket ändå kommit att få en viktig roll, trots att normala fackliga förhandlingar i princip är satta ur spel.

Även här hemma kom beskedet om Rysslands fullskaliga invasion som en chock. När kalla kriget tog slut bredde en tro på fred ut sig och det talades till och med om historiens slut när Sovjetunionen föll. Det skulle inte längre behövas några revolutioner och västerlandets liberalism skulle sprida sig. En era som i dag, ofta med något lite hånfullt i tonen, kallas "den eviga freden" inleddes.

Nu är läget annorlunda. Om vi låg i dvala länge så väcktes vi

Tipsa oss!

Akademikern är till för dig. Vad vill du läsa om? Mejla redaktionen@akademikern.se

med en kalldusch den där februari-torsdagen för tre år sedan. Sedan dess pågår arbetet på många håll för att rusta upp och vara beredda, bland annat inom fackförbunden.

Det här numret fokuserar på just det. Inte för att skrämma någon, utan för att berätta vad som pågår och vad som förväntas av oss. Beredskapen behöver vara långsiktig och syfta till att kunna behålla tillvaron så normal som möjligt, inte minst för barn och unga.

Mycket återstår givetvis. Men arbetet är i gång.

Förhoppningsvis får vi inte användning för det.

"Jag hoppas innerligt att ni aldrig ska behöva möta det vi har gjort", säger Ivanna Khrapko i reportaget från Ukraina. ♥

Innehåll

”Fram till relativt nyligen stod vi mer eller mindre handfallna.”

8 Ordförande

Vårt försvar vilar på att samhället håller ihop.

11 Aktuellt

Fler avskedas med nya las.

15 Frågan är ...

Hur lyckas man koppla av på semestern?

18 Rustar civilsamhället

Jonatan Stiglund stöttar Luleå i beredskapsarbetet.

29 Vad händer på jobbet om det blir krig?

Arbetsförmedlingen ansvarar för att arbetskraften finns där den behövs bäst.

35 Så hanterar du oron på jobbet

Expertens bästa tips.

36 Kriget

Protester är förbjudna, men facket har ändå en viktig roll i Ukraina.

42 Rädd eller beredd?

Så länge klarar vi oss om krisen kommer.

44 Kylrum, kistor och träkors

Så förbereder sig kyrkan i Arvika.

52 Kärlek på jobbet

Underbart, men hur undviker man att det blir komplicerat?

56 Porträtt

Kristina Persdotter lämnade makten och fick friheten.

64 Så funkar det

Mertiden fasas ut.

66 I luften

Kurs på Pride.

”Det tar nog en halv dag för två man att gräva en grav.”

KONTAKTA OSS

redaktionen@akademikern.se
www.akademikern.se

Redaktion

Chefredaktör & ansvarig utgivare

Annika Clemens,
08-556 06 440,
chefred@akademikern.se

Art director Sandra Johnson

Reportrar

Tim Andersson, Thord Eriksson,
Therese Johansson, Karin Persson.

Fotografer

Åke Ericson, Johanna Fond,
Viktor Gårdsäter, Anders Lipkin.

Omslag Johanna Fond

Korrektur Monika Lann

Tryck Norra Skåne Offset

Produktion

A4 Text & Form på uppdrag av
Akademikerförbundet SSR.
www.a4.se

Annonser

Adsales, Carl Truving:
073-590 25 32, carl@adsales.se

Prenumeration

Medlemsprenumeration:
medlem@akademssr.se
Övrig prenumeration:
prenumeration@akademssr.se
Gratis för medlemmar. Övrig
prenumeration inom Sverige 350 kr

Akademikerförbundet SSR
Box 12800, 11296 Stockholm
Besöksadress: Mariedalsvägen 4,
11296 Stockholm/ www.akademssr.se

Utredning – Behandling – Akut

Vi är ett HVB-hem för familjer sedan 1986. Vi erbjuder en trygg och utvecklingsstimulerande miljö för både barn och vuxna. Och har så gjort i över 30 år men vi är inte nöjda med det utan jobbar hårt för att fortsätta utvecklas!

Nanolfsvillan är beläget centralt i Finspång och har plats för 8 familjer som bor i egna lägenheter. Vi arbetar såväl med traditionella behandlingsplaceringar, utredningar som med kortare, flexibla placeringar.

Vi har idag ramavtal med 191 kommuner.

Besök www.nanolfsvillan.se eller ring oss på 0122-159 89 så berättar vi mer.

www.nanolfsvillan.se • tel. 0122-159 89

Grundläggande utbildning i psykoterapi med KBT-inriktning

Ansök nu!

Start 29 augusti 2025

Besök www.norstedtvicente.se
för mer information och anmälan

44

Arvika / 2000 träkors

Arvika församling är redo om många måste begravas samtidigt.

Foto: Anders Lipkin

36

Ukraina / Kriget

Ivanna Khrapko och facket hjälper utsatta.

Foto: Åke Ericson

18

Luleå / Beredskap

Läget är allvarligt, säger Jonatan Stiglund, en av fem beredskaps-samordnare i Luleå kommun.

Foto: Johanna Fond

Ordförande

CIVILT
FÖRSVAR

Utan tillit, inget försvar

Heike Erkers

Förbundsordförande
i Akademiker-
förbundet SSR

Foto: Viktor Gårdsäter

Målet är fred, inte upprustning. Vägen till fred kan ta många olika vägar och nu är upprustning nödvändigt, men det kan aldrig vara målet. Målet är alltid fred.

Försvarets styrka mäts inte bara i antal soldater, vapensystem eller budgetposter. Det yttersta försvaret av Sverige vilar på något mycket mer grundläggande – att samhället håller ihop.

Det låter enkelt, men i en orolig omvärld är det avgörande. Stridsviljan hos dem som står längst fram, i uniform, med livet som insats, är beroende av två saker: att deras nära och kära där hemma har det bra, och att det finns tillit – mellan människor, mellan myndigheter, mellan individ och samhälle. Det kallas sammanhåll-

**Förbundet
i sociala
medier**

#bästaafacket #facknivalfarden

ning. Och utan den saknas försvarsvilja.

Det civila försvaret kan aldrig reduceras till lager av jodtabletter och informationsbroschyrer. Ett fungerande civilt försvar kräver en fungerande välfärd. En fungerande socialtjänst, vård, skola, omsorg, psykologiskt stöd och samhällsnärvaro – även i vardagen. Det handlar om barn som får hjälp i tid, om äldre som kan känna trygghet, om utsatta som vågar söka stöd.

Förebyggande verksamhet – det som ofta kallas socialt arbete, missbruksvård, ungdomsinsatser, kommunal samordning – är inte bara en social investering. Det är ett försvarspolitiskt fundament. Den som arbetar med att stärka tilliten mellan

**Akademiker-
förbundet SSR**

Besök förbundet på
Akademssr.se

människor bygger ett motståndskraftigt samhälle. Den som arbetar förebyggande stärker Sveriges beredskap.

Det civila försvaret bärs upp av människor. Anställda i kommuner, regioner, statliga myndigheter och civilsamhällets organisationer är de som i praktiken får samhället att fungera, också i kris. Professioner som skapar tillit, upprätthåller rätts-säkerhet, ger trygghet och stöd – i vardag såväl som i undantag. Om vi menar allvar med att stärka Sveriges motståndskraft måste vi rusta dem – med rätt villkor, fungerande strukturer och långsiktiga förutsättningar. Annars bygger vi bara beredskap på pappret.

Akademikerförbundet SSR organiserar många av de samhällsbärare som varje dag upprätthåller tilliten i

samhället. Socionomer, statsvetare, samhällsvetare, personalvetare, utredare, präster, diakoner, kuratorer, folkhälsovetare, ekonomer och vägledare med flera – det är vi som bygger ett Sverige som håller ihop även när det blåser. Våra medlemmars arbete ska inte ses som parallellt med försvaret, vi är en del av den svenska försvarsför-mågan.

Vi kommer inom kommun- och regionsektorn att förhandla om ett nytt kollektivavtal som är anpassat för kriser och krig. Vi gör det för att hela samhället ska stå redo, även om vi hoppas att det aldrig behövs.

Om Sverige ska rusta upp måste vi börja i rätt ände. Vi måste rusta samhället – inte bara militären. Säkerhet kan aldrig reduceras till försvarsanslag och vapensystem. Den byggs i klassrum, på socialkontor och på myndigheterna – varje dag. För i slutändan är målet alltid fred. ●

**”Det yttersta försvaret
av Sverige vilar på
något grundläggande
– att samhället håller
ihop.”**

Akademiker försäkring

– en förmån från ditt fackförbund

Läs om försäkringen

“Plötsligt ville han skilja sig och ta alla våra saker”

Livet kan snabbt ta en oväntad vändning. Då kan det vara tryggt att ha en jurist att vända sig till för att få råd. En timme hos en jurist på stan kan lätt kosta 1 800 kronor. Med vår juristförsäkring får du för bara 55 kronor i månaden:

- ✓ 15 timmar juridisk rådgivning per år.
- ✓ Upprätta avtal enkelt, som testamente och samboavtal.
- ✓ Rättsskydd på 2 miljoner kronor.

Läs mer på www.akademikerforsakring.se/juristforsakring.

Läs mer

Här är korta utdrag från nätet. Det finns mer att läsa på Akademikern.se!

ARBETSRÄTT

Avsked vanligare med nya las

Att arbetsgivare tar till den strängaste åtgärden, avsked, blir allt vanligare sedan las-reglerna förändrades.

– Vi kan se en viss ökning i kommuner, framför allt i mindre kommuner. När det gäller privat sektor kan vi se en ökning i mindre företag, till exempel HVB-hem och Rusta och matcha-företag, säger Mikael Smeds, chefsjurist på Akademikerförbundet SSR.

I Säffle avskedades två enhetschefer i slutet av förra året efter att kommunen fått kritik från JO. Efter att facket grep in drogs det tillbaka och de två cheferna köptes ut. En av dem berättar på Akademikern.se hur chockerande det var att bli behandlad som en brottsling. “Vi fick en timme på oss att lämna stadshuset och rensa våra skrivbord.”

Text: Therese Johansson Illustration: Getty Images

Aktuellt

ANMÄLNINGSPLIKT

Disa: ”Vill inte bli gränspolis”

I remissvaren riktades hård kritik mot förslaget att göra anställda på sex myndigheter skyldiga att rapportera om de antar att någon de möter inte har rätt att vistas i landet.

Disa Thorsvad, förtroendevald för Saco-S på Försäkringskassan, befarar att förtroendet minskar.

– När finns det anledning att anta? Ska jag anmäla när någon har en brytning eller ett icke svensk klingande namn?

UTBILDNING

”Socionomer behöver mer juridik”

Det bör bli mer fokus på juridik i socionomutbildningen. Det sade regeringens utredare Michael Tärnfalk när han presenterade sina förslag.

Socionomer behöver bli bättre på att samverka med rättsväsendet för att säkerställa att ungdomar får det stöd de behöver, förklarade han.

ARBETSMILJÖ

Brister i säkerhet bland privata arbetsförmedlare

Jobbcoacherna i Rusta och matcha är Arbetsförmedlingens förlängda arm. De möter samma klientel och får därför också hantera deltagarnas frustration och besvikelse, exempelvis när de fått avslag på ersättning. Ändå finns inga tydliga krav på säkerhet för personalen, berättar en anställd för Akademikern.

– När jag ser Arbetsförmedlingens kontor runt om i landet och arbetsmarknadsenheterna på kommunen bygga rigorösa säkerhetssystem blir det lite skevt. Det ställs inte

alls samma krav i våra upphandlingar, utan verkar vara helt upp till varje aktör hur de jobbar med frågan.

Desirée Harknäs, affärsområdesansvarig gentemot Arbetsförmedlingen på rekryteringsföretaget Randstad, välkomnar att situationen lyfts fram i ljuset.

– Hot och våld i offentlig sektor lyfts fram hela tiden, med all rätt, men hur det ser ut för leverantörerna i Rusta och matcha talas det mindre om. Fristående jobbcoacher är en yrkesgrupp som har funnits länge, men sedan Rusta och matcha lanserades för några år sedan har de blivit många fler. Även Akademikerförbundet SSR reagerar.

– Arbetsmiljön på Rusta och matcha-bolagen är ofta under all kritik, säger Cecilia Bergsten, ombudsman.

– Vi skulle aldrig acceptera den här situationen på en myndighet.

Text: Therese Johansson Illustration: Getty Images

SKOLSKJUTNINGEN I ÖREBRO

Fackets roll i krisen

Risbergsskolan är en stor arbetsplats, och Carina Laurin Stensson, ordförande för Akademikerförbundet SSR i Örebro, förstod snabbt att det kunde finnas fackliga medlemmar där när hon hörde om skjutningen där elva personer dog. Hon började söka i medlemsregistret och insåg snart att så var fallet. Ingen från förbundet fanns bland de avlidna, men en medlem var inrymd under attacken, en annan förlorade en nära medarbetare.

När hon ser tillbaka på händelsen minns hon särskilt de ledsna kollegorna. Akademikerförbundet SSR delar lokaler med flera andra fackförbund i Örebro, och man har kramats och gråtit tillsammans på jobbet, berättar hon.

Det fanns en känsla av sammanhållning, inte minst mellan fack och arbetsgivare.

– Det var en fruktansvärd händelse, men vi stöttade varandra.

6,4

procents löneökningar på två år. Allt om nya kollektivavtalen på [Akademikern.se!](https://www.akademikern.se)

GÖTEBORGS
PSYKOTERAPI
INSTITUT
GRUNDAT 1974

Grundläggande utbildning (Steg 1) i psykodynamisk teori och praktik

Göteborgs Psykoterapi Institutets grundläggande psykoterapiutbildning är en 2-årig utbildning på psykodynamisk grund. Undervisningen är förlagd till en helg i månaden i Göteborg.

Vi tillhandahåller utbildningspatienter på vår utbildningsklinik och möjlighet att bedriva patientarbete i våra lokaler. Utbildningen är välrenommerad och ger behörighet att söka psykoterapeutprogrammet (Steg 2).

Kursstart 23 augusti 2025.

031-711 97 51 www.gpsi.se

BOKA EN VECKA I FÖRBUNDETS FRITIDSHUS

KLÖVSJÖ CAGNES-SUR-MER FUENGIROLA

Se lediga veckor och boka på [akademssr.se/fritidshus](https://www.akademssr.se/fritidshus)

Bokningen för 2026 öppnar i september

Akademikerförbundet SSR

TIPS!

Ge dig själv den bästa presenten, en prenumeration på Socionomen, Sveriges ledande tidning om socialt arbete och psykoterapi.

Pssst!

Du kan också teckna en gratis prenumeration på Socionomens nyhetsbrev.

För endast **29 kronor i månaden*** får du 8 nummer per år hem i brevlådan, och tillgång till alla artiklar på socionomen.se.

Socionomen

* Gratis under ett år för studenter som är medlemmar i Akademikerförbundet SSR, därefter **9 kronor** i månaden under studietiden. Yrkesverksamma som inte är medlemmar i Akademikerförbundet SSR betalar 39 kronor i månaden.

Frågan är ...

För den som jobbar in i kaklet före semestern kan det ta ett par veckor att varva ner.

AVKOPPLING

Semestern närmar sig. Men den kommer ofta med krav – både på privata planer och på att hålla lite koll på jobbet. Hur ska vi lyckas koppla av?

Text: Tim Andersson
Foto: Getty Images

Petra Lindfors
Professor i psykologi, Stockholms universitet

– En viktig förutsättning för att kunna koppla av under semestern är att förbereda sig i god tid. Man bör se det som en arbetsuppgift i sig, även om vi kanske inte alltid tänker på det så.

Att stressa in i det sista är inte bara ineffektivt – det kan också vara skadligt för hälsan. Försök ta lite utrymme för reflektion. Vad har jag gjort? Vad ska jag göra när jag kommer tillbaka? Och om någon annan ska ta över mina arbetsuppgifter – vem är det?

Varför skulle du kolla mejlen på semestern? Är det för att du är rädd att missa något? Det låter i så fall som FOMO, men du har semester – var ledig! Det är inte bara du själv som kan påverkas av att du kollar mejlen, utan också familjen och andra som du tillbringar semestern med.

→ Och precis som vi ska planera för vår ledighet bör vi planera för vår återgång till jobbet.

Att gå direkt från semester till en fullspäckad arbetsvecka är ingen bra idé. Själv mjukstartar jag alltid. Det är hopplöst att vara fullbokad med möten direkt efter semestern. Skapa luft för återtåget!

”Att gå från semester till en fullspäckad arbetsvecka är ingen bra idé.”

PETRA LINDFORS

Carl Mitt Holm
Förbundsjurist, Akademikerförbundet SSR

– **Som arbetstagare** har man rätt till återhämtning. Det är själva kärnan i semesterlagstiftningen. Semester handlar om att vara helt ledig och samla ny energi.

Det främsta hotet är kravet på ständig tillgänglighet. Det kanske inte alltid är uttalat från arbetsgivaren, men i dagens digitala värld är det lätt att vara tillgänglig per automatik.

Många kombinerar sin privata telefon med jobbtelefonen, vilket gör det svårt att stänga av helt.

När du har semester ska du vara helt arbetsbefriad. Juridiskt sett ska arbetsgivaren inte ställa några krav på tillgänglighet.

Som huvudregel har du rätt till en sammanhängande huvudsemester på fyra veckor under perioden juni–augusti, men det är arbetsgivaren som i slutändan har beslutanderätten när du får ta ut din semester.

I undantagsfall kan arbetsgivaren kalla in dig från semestern, men måste ha ”fog” för det. Det ska handla om oförutsägbara omständigheter där verksamheten i princip inte kan fortsätta utan din närvaro. Om du blir inkallad har du rätt till kompensation enligt kollektivavtalet.

Monika Carlberg
Enhetschef, Lessebo kommun

– **Det är viktigt att** planera och skapa en hållbar arbetsmiljö året runt, för att undvika att medarbetare stupar in i ledigheten. Om chefen pressar medarbetarna med inställningen ”snart är det semester – bara lite till, lite till”, riskerar de att vara helt slut när ledigheten väl börjar.

Själv har jag regelbundna hälsosamtal en gång i månaden för att fånga upp tidiga signaler.

Som chef kan man absolut inte kräva att medarbetarna ska ha koll på mejlen. Det finns risker med ständig uppkoppling och det kan leda till korttidsfrånvaro och ökad stress.

När jag märker att någon är på väg att bli utmattad, brukar jag råda dem att ta bort Teams från sin privata telefon. Många säger först: ”Nej, det kan jag inte göra.” Det blir nästan som ett spelberoende – en känsla av abstinens i början.

Vi pratar fortfarande för lite om den digitala stressen och de osynliga förväntningarna på ständig tillgänglighet.

Som chef är det lättare att ta en semester, för då vet man att allt rullar och att timvikarier är på plats. Jag kan inte koppla av om jag vet att jag lämnar en röra efter mig – då måste någon annan reda ut det, och det skapar en onödig stress.

På plats för
att hjälpa.
Vem som
än drabbas.
Var det
än sker.

Det råder inte fred

När bomberna regnar över oss. Vad gör vi då? Står vi handfallna eller står vi redo? Beredskapssamordnaren Jonatan Stiglund förbereder samhället för kris och krig.

Det är lång väg kvar innan samhället är redo och arbetet är komplext, säger Jonatan Stiglund, beredskapssamordnare i Luleå.

Text: Therese Johansson Foto: Johanna Fond

Jonatan Stiglund är en av fem beredskapssamordnare i kommunen. →

S

Statsminister Ulf Kristerssons ord ekar dystert och lägger sordin på den svenska stämningen. "Sverige är inte i krig. Men det råder inte heller fred."

När Ryssland invaderade Ukraina 2022 ruckades hela Europas världsbild. Sverige ruskade yrvaket på sig efter en lång dvala. I dag är budskapet från politiken tydligt: rusta upp – snabbt.

I Luleå är man numera klarvaken. Arbetet för att förbereda kommunen för krig pågår febrilt. Det handlar om samordning, planering och förberedelser för att samhällsviktiga verksamheter ska fungera så bra som möjligt under olika former av störningar och höjd beredskap.

– Det är nytt i Sverige, att förbereda sig för krig. Läget är allvarligt. Såklart känner jag en oro, men det hjälper att jobba med de här frågorna hela dagarna, det blir lite mindre laddat. Och så känner man sig mer i kontroll.

Jonatan Stiglund är en av fem beredskapssamordnare i Luleå kommun som arbetar med civil beredskap, ett samlingsnamn för krisberedskap och civilt försvar. Hans jobb går ut på att stötta alla verksamheter i kommunen när de ska ta fram planer för kris och krig.

Barnen måste fortfarande kunna gå till förskolan, äldre och sjuka måste få omsorg, skolan ska kunna bedriva undervisning, vattenförsörjningen behöver fungera, kommunikationen måste ut – även om det blir krig i Sverige.

– Alla kommuner i Sverige har ett uppdrag att se till att sina viktigaste verksamheter kan fortsätta även vid störningar i samhället, det kan vara kriser som skogsbränder eller översvämningar, eller det värsta scenariot: krig. När det gäller det senare stod vi fram till relativt nyligen mer eller mindre handfallna. Vi har i princip avvecklat hela vårt försvar, och nu måste vi börja från noll. Inte riktigt, men nästan.

Hur förbereder ni kommunen för det värsta?

– Vi hjälper våra verksamheter att ta fram kris- och krigsplaner, och är på samma gång ett kunskapsstöd. Vad är det egentligen som måste göras och i vilken ordning? Hur gör man det bäst och effektivast? Det är många som vill ha svar på många svåra frågor.

Jonatan Stiglund

Utbildning
Statsvetare och doktorsexamen i internationella relationer

Arbetar
Beredskapssamordnare

“Såklart känner jag en oro, men det hjälper att jobba med de här frågorna hela dagarna, det blir lite mindre laddat.”

JONATAN STIGLUND

Besök i olika verksamheter för att informera om kommunens beredskap är en del av Jonatan Stiglunds jobb. →

→ **Klipp i steget**, hans långa gestalt slinker in genom portarna till stadshuset. Luleås landmärke – Marmorpalatset – en arkitektonisk stolthet byggd under stadens dynamiska 50-tal. Hissen upp till våning 7: Säkerhet & beredskap. Här behöver man ha särskild behörighet för att komma in. I korridoren står ett litet bord med lypsyl, mössor och friluftsmuggar i plast. Allt tryckt med "Luleå" i vita bokstäver. Merch från kommunen.

– Det är bara att ta och göra reklam! Marmorpalatset är Jonatan Stiglunds arbetsplats de dagar han inte jobbar från hemorten Haparanda. Efter många år i Stockholm har han landat i lugnet igen. I storstaden hann han med statsvetenskap vid Försvarshögskolan, doktorsexamen i internationella

relationer vid Stockholms universitet, analytikeruppdrag på både MSB och Försvarshögskolan.

Intensiva och nyttiga år, men han saknade sitt Norrbotten. När han blev erbjuden en tjänst som beredskaps-samordnare på Luleå kommun – efter en sväng i Haparanda med liknande tjänst – nappade han. Både ett spännande jobb och en chans att testa lyckan på hemmaplan.

– Att vara tillbaka i Norrbotten känns jättebra, både på ett privat och yrkesmässigt plan. Luleå är en knutpunkt för den logistik som både det militära och det civila försvaret behöver. Här finns Sveriges fjärde mest trafikerade flygplats, Luleå hamn, landets nordligaste flygflottilj, närheten till Bodens regemente och järnvägen.

I många delar av välfärden återstår mycket arbete för att de ska vara förberedda om det skulle bli krig.

Det är en väldigt strategisk plats och det tar vi med i beräkningen när vi jobbar med civilberedskapen här i kommunen. **Hur redo är Luleå för krig?**

– Vi har en lång väg kvar. Det är det ärliga svaret. Vi jobbar hårt med de olika beredskapsdelarna, men jag kan inte påstå att vi är helt förberedda för krig. Det tror jag att få kommuner i Sverige är. Arbetet är jättekomplicerat och det går väl egentligen aldrig att komma i mål. Det man kan göra är att komma en bit på vägen.

Tid och resurser. Det är det största hindret på den väg framåt som Jonatan Stiglund pratar om. För verksamheterna har ju sitt kärnuppdrag – att få sin bit av samhället att snurra – och det finns inte mycket tid för annat, särskilt inte i dessa kärva ekonomiska tider, säger han.

– Det är lätt att vi på Stadshuset sitter och utformar beredskapsplaner, förankrar dem med kommunchefer och politiker och känner att "nu är vi på gång!" Men sedan bromsas arbetet upp, det går inte från ord till handling i den takt vi tänkt oss. Alla de här människorna som jobbar ute i verksamheterna, →

"Luleå är en knutpunkt som både det militära och det civila försvaret behöver."

JONATAN STIGLUND

← Våren har dröjt i Luleå och det är fortfarande is på gatorna när Akademiken följer med på informationsmöte i Kallax.

“Det är klart att man är orolig över världsläget”, säger Ingrid Söderberg vid fikabordet tillsammans med Glenn Öström och Jonatan Stiglund.

arbetar med beredskap för att det inte ska stanna vid punktinsatser.

– För att arbetet ska flyta på behövs det någon som har det blockat som en del av sin tjänst. Det har vi skickat med till kommunledningen. Det lokala ägarskapet måste bli tydligare. För det krävs resurser i form av tid och personal.

Om Jonatan Stiglund själv känner ett lokalt ägarskap? Svaret blir tydligt klockan 18.30 en marskväll i Kallax, en liten by strax utanför Luleå, mest känd för sin surströmming. Han stapplar fram på isgatan upp till en klassisk faluröd Norrbottensgård. Det är här det händer, i alla fall för pensionärerna i bygdegårdsföreningen som bjudit in honom för att prata beredskap.

– Det är klart att man är orolig. Världsläget med Putin och Trump i spetsen, det är ju det enda alla snackar om just nu. Vi får stoppa oss ibland för att prata om något muntrare, men återkommer ändå alltid till det spända säkerhetsläget. Därför känns ett sådant här möte värdefullt, en möjlighet att bli lite mer förberedda lokalt.

Det säger Ingrid Söderberg, engagerad medlem i Kallax bygdegårdsförening, och initiativtagare till kvällens föreläsning. Tillsammans med de andra eldsjälarna i föreningen ställer hon fram stolar i rader framför scenen, där Jonatan Stiglund snart ska stå. Men lite fika hinns med innan allt drar i gång och gästerna kommer.

– Det är lite pirrigt, vi har inte haft någon anmälan utan folk kan

→ som faktiskt ska göra det praktiska beredskapsjobbet, har ju en massa andra saker att göra i sitt ordinarie arbete som måste prioriteras.

Alla fattar allvaret. Det försämrade säkerhetsläget är på varje löpsedel och på allas läppar. Det handlar inte om brist på ambition, utan på möjlighet till kontinuitet, menar Jonatan Stiglund.

“Ingen kommer att bli färdig. Vi kommer behöva jobba med detta resten av våra liv, typ.”

JONATAN STIGLUND

– Verksamheterna förstår ju att det här är viktigt, att det måste göras. Men ofta är det lite så ”gud vad skönt, nu har vi gjort det här, nu är det färdigt.” Men ingen kommer någonsin att bli färdig. Vi kommer behöva jobba med detta resten av våra liv, typ. Och det tycker de ansvariga ute i verksamheterna är jobbigt att höra, för de vill ju arbeta med det de är utbildade att göra.

– Jag och mina kollegor har så klart full förståelse för det här. De här nyckelpersonerna i välfärden har ju fullt upp med sitt. Det är mer ett medskick till makthavarna, de som beslutar om resurserna. Det krävs mycket mer för att vi som samhälle ska bli resilienta.

Jonatan Stiglund tror att det krävs att någon äger frågorna lokalt, en dedikerad roll ute på varje verksamhet som

↑
Frågan om skyddsrum blev kvällens snackis.

→ bara komma. Hoppas vi blir många nu när Jonatan har kommit hit, säger Gun-Marie Bergman, ordförande i föreningen.

– Jag hoppas att du har kollat upp skyddsrum i närområdet, Jonatan. Det kommer garanterat att komma många frågor om det, säger Ingrid Söderberg, och tar en giffel till sitt kaffe.

Klockan börjar närma sig sju och huvudpersonen gör sig redo på scenen. Gästerna trampar in i farstun, hänger av sig ytterkläderna och tar plats i stolarna. Mestadels bybor, vithåriga huvuden på rad. 35-åriga Jonatan Stiglund drar ner medelåldern rejält.

Powerpoint-bilderna lyser upp salen. Stadig röst, tryggt kroppsspråk. En akademikers självförtroende. Under frågestunden blir det som Ingrid

förutspådde. Skyddsrum blir kvällens snackis. Och Jonatan Stiglund har svar på tal.

Inte långt från hembygdsgården finns Norrbottens flygflottilj F21 och Kallax flygplats, där jaktplanet Draken står monterat vid väggkanten som en mäktig påminnelse om en svunnen tid. En relik från 60-talet, på samma gång en symbolisk påminnelse om upprustningen som nu pågår i Sverige.

– Jag förstår att det kan skapa ångest och oro, hur det pratas nu, den militära retoriken. Om att alla måste förbereda sig för det värsta, att vår hemberedskap behöver vara god. Det kan vara skrämmande att tänka på. Men jag har för egen del landat i att det är skönt att ha koll på läget. Är man förberedd behöver man inte vara rädd. Så ser jag på det i alla fall. ●

Mest läst på Akademikern.se under våren

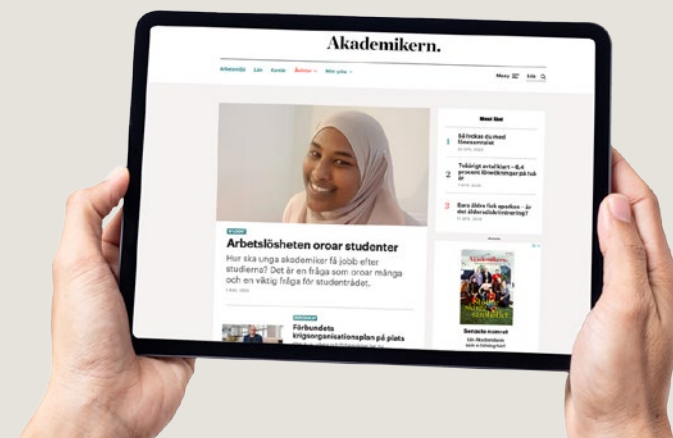
Nya löner på gång i kommuner och regioner

Här får socialsekreterare särskilt lönelyft – ”Är faktiskt lite chockad”

Försökte skydda personalen från trakasserier – avskedades

Hårda förhandlingar kring arbetstidsförkortning

Så lyckas du med lönesamtalet

Miss a inga nyheter!
Varje vecka publicerar vi material som inte trycks i magasinet på Akademikern.se

Akademikern.

Beredskap

Den eviga fredens dvala är över. Dags att vakna, lämna värmen under täcket och möta kylan där ute. **Men vart går vi på morgonen om det blir krig?**

Upp och hoppa, dags att vakna!

Text: Therese Johansson

Kurstips till dig som läser tidningen Akademikern

VILL DU BLI BÄTTRE I EXCEL?

KOLLA IN VÅRA EXCELKURSER – FINNS I 27 STÄDER OCH ONLINE!

Det finns hur mycket som helst att lära sig i Excel. Därför har vi delat upp våra Excel-utbildningar utifrån din roll och dina specifika behov. Vi erbjuder kurser både på plats i klurslokal och online.

Kolla in hela utbudet på vår hemsida: www.kunskapsgruppen.se

EXCEL FÖR SJÄLVLÄRDA

Vår populäraste Excelkurs!

Kursen för dig som lärt dig Excel på egen hand. Lär dig de snabbaste, smartaste, snyggaste och säkraste sätten att arbeta med Excel och få ut mest möjliga av programmet.

Gå direkt till kursen genom att skanna QR-koden med din mobilkamera!

DU SOM LÄSER TIDNINGEN AKADEMIKERN FÅR 1000 KR I RABATT.

Använd koden AKM vid anmälan.

Har du ett jobb ska du gå till jobbet. Krig är inte ett argument för att inte dyka upp.

JAN RUBINSTEIN-OGILVIE

pengar till försvaret. Hesa Fredrik i falsett, vevradio, preppers och dånet från stridsflyg i övning. Krigsindustrin går på högvarv.

Men vardagen kommer så småningom även i krigstider. Vad gör vi då? Hukar vi i skyddsrum eller går vi till jobbet som vanligt? Hur får vi samhället att hålla ihop om panik utbryter och folk inte går att få tag i?

– I grunden är det så att har du ett jobb ska du gå till jobbet. Krig är inte ett argument för att inte dyka upp. Faller bomberna i närheten av din arbetsplats är det förstås ingen som förväntar sig att du ska gå dit, men annars ska du gå till ditt jobb som vanligt om inget annat meddelas. "Keep calm and carry on" – det är ett jättebra uttryck.

Jan Rubinstein-Ogilvie är senior rådgivare för civilt försvar på Arbetsförmedlingen. Han stöttar myndighetens uppdrag att bemanna verksamheter som är av särskild vikt för totalförsvaret.

– Allmän tjänsteplikt är en del av totalförsvaret och kan aktiveras när regeringen utlyser höjd beredskap. Om du inte är värnpliktig eller civilpliktig omfattas du av tjänsteplikten och ska stötta landet så att viktiga delar av samhället fungerar. Om Arbetsförmedlingen har beslutat om allmän tjänsteplikt på din arbets-

S

Sverige är inte i krig. Men det råder inte heller fred. Omvärldsutvecklingen flåsar oss i nacken. Den extrema individualismens tidevarv är över. Bit för bit bygger vi nu tillbaka Sveriges civila försvarsförmåga.

Det var några av budskapen från politiker och beslutsfattare på Folk och Försvars rikskonferens i Sälen i början av året. Sedan dess har mycket hänt. Storbråk mellan Trump och Zelensky i Vita huset, läckta krigsplaner i chatt och ett USA och Europa som står allt längre ifrån varandra.

Säkerhetsläget är allvarligt – och det kan bli värre, slog Säpo fast i sin årliga lägesbild. Retoriken skruvas upp, överallt ifrån hörs röster om mer

Tre typer av totalförsvarsplikt

- **Värnplikt. Värnpliktiga försvarar Sverige militärt och kan efter mönstring och grundutbildning hos Försvarsmakten bli krigsplacerade hos ett förband om regeringen beslutar om höjd beredskap.**
- **Civilplikt. Den civila motsvarigheten till värnplikt som ska bidra till att säkerställa att viktiga delar av samhället fungerar vid höjd beredskap och ytterst krig. Bland annat kan personal inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet skrivas in och krigsplaceras med civilplikt.**
- **Allmän tjänsteplikt. Om du inte är värnpliktig eller civilpliktig omfattas du av den allmänna tjänsteplikten och ska vid höjd beredskap stötta landet så att viktiga delar av samhället fungerar. Det gör du genom att fortsätta gå till ditt vanliga arbete eller, om du blir anvisad, utföra andra uppgifter som är viktiga för totalförsvaret.**

plats går du till ditt vanliga jobb, eller så anvisas du att utföra arbete som är viktigt för totalförsvaret.

Den allmänna tjänsteplikten omfattar alla mellan 16 och 70 år som bor i landet, man behöver alltså inte vara svensk medborgare. Blir du pliktad men inte inställer dig – ja då riskerar du fängelse. Det är hårda bud, säger Jan Rubinstein-Ogilvie.

– Du som träffas av det här beslutet är skyldig att gå till jobbet, annars blir du polisanmäld och riskerar upp till fyra års fängelse. Det betyder i princip att man stänger grinden bakom dig – du kan inte byta jobb, inte säga upp dig. Det är lite udda, men det är ett sätt att säkerställa att folk faktiskt kommer till jobbet så att samhällsviktiga verksamheter kan hållas i gång även under krigstid.

Det är få lagar som är så brutala i sin utformning, säger Jan Rubinstein-Ogilvie. Ansvaret på de arbetsförmedlare som ska besluta om vem som ska omfattas av allmän tjänsteplikt väger tungt. Därför har över 200 anställda på Arbetsförmedlingen specialutbildats för att kunna hjälpa personalavdelningar och personer med beredskapsansvar på företag och myndigheter i besluten.

– Det är nästan ingen som känner till den här lagstiftningen. Att anvisa någon till ett arbete under straffansvar är ett oerhört inskränkande beslut. Därför har vi särskilda arbetsförmedlare som ska hålla på med det här, som har stenkoll på regelverket. Den allmänna tjänsteplikten är ett av få förvaltningsbeslut som inte går att överklaga. Det är liksom "ledsen, du har ingen yttranderätt". Men jag tycker på sätt och vis att det är inspirerande. Det är laget före jaget.

Make love

not ...

vem som ska göra det och har system och processer för att klara av det.

Alla dessa människor som anvisas, flyttas runt, omplaceras där samhället som mest behöver dem. De som blir kvar på sina vanliga jobb, med många stolar tomma. Förvirring och oro lär komma som ett brev på posten. Där har facket ett viktigt uppdrag, säger Peter Olding, federationssekreterare på Saco.

Facklig verksamhet finns på olika nivåer, och den arbetsplatsnära i synnerhet får en extra viktig roll vid höjd beredskap och krig. Lokalfackliga företrädare blir nyckelpersoner som ser till att kollegorna kommer till jobbet, skapar trygghet, förmedlar information kring säkerhetsfrågor och står för arbetsmoral i svåra tider.

På förbunds nivå handlar det om att sprida information, svara på frågor om till exempel vilka särskilda villkor som gäller, stötta lokalfackliga företrädare och se till att medlemsuppgifter är uppdaterade.

Peter Olding är sammankallande i Saco Beredskap, ett nytt nätverk där samtliga 21 fackförbund inom Saco

→ Vem kan få allmän tjänsteplikt?

– De som är krigsplacerade är redan "paxade" av sin arbetsgivare och ska stanna kvar på sin arbetsplats. I övrigt kan Arbetsförmedlingen i teorin flytta vem som helst, vart som helst. Men så kommer det givetvis inte att fungera i praktiken. När vi anvisar folk till arbete kommer vi i första hand använda oss av arbetslösa, och då är det till jobb som inte kräver så mycket förkunskaper. De blir då anställda i verksamheten, får lön, pension och semester enligt gällande avtal. Ofta blir det mer än vad a-kassan ger, så det kan på sätt och vis vara en fördel för den arbetslöse.

Vad kan det vara för slags jobb?

– Det kan handla om att transportera vatten till dem som är utan, ta hand om barn eller bre mackor till sjuka och skadade. Men tjänsteplikten kan även komma att omfatta dem som redan har ett arbete om situationen kräver. Det kan till exempel handla om att du som är sjukvårdsutbildad blir anvisad till arbete på ett sjukhus.

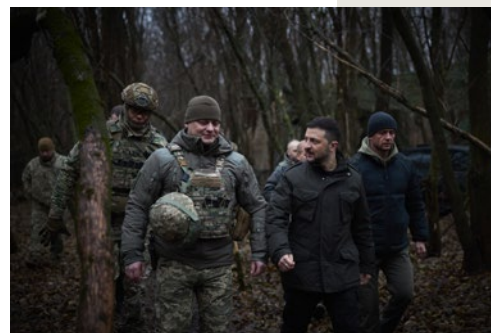
Så hur fungerar det här i verkligheten? Det vet ingen. Tjänsteplikten har aldrig testats, det är en helt oprövd funktion trots att den infördes 1939, vid andra världskrigets utbrott. Men kriget kom aldrig till Sverige, så vi kunde andas ut. Panikknappen behövde aldrig användas.

– Tjänsteplikten har aldrig testats skarpt, men vi är förberedda. Trycker någon på knappen kommer vi att lösa det här. Klart att det kommer att gnissla här och var, men vi vet vad vi ska göra,

Tjänsteplikten har aldrig testats skarpt, men vi är förberedda. Trycker någon på knappen kommer vi att lösa det här.

JAN RUBINSTEIN-OGILVIE

Källor: Forum för levande historia, Försvarsmakten, Populär historia
Foto: CC/president.gov.ua, Getty Images

Neutrala-ish

1939–1945: Andra världskriget inleds. Sverige förklarar sig neutralt, men går hela tiden en svår balansgång. Det gäller att hålla sig väl med alla parterna i kriget.

Kalla kriget

1945–1991: För att göra Sveriges vilja att vara neutral vid en stormaktskonflikt trovärdig satsar Sverige på ett starkt försvar under början av kalla kriget.

Totalförsvarsplikt införs

1995: En ny lag om totalförsvarsplikt införs. Den gäller alla mellan 16 och 70 år som bor i Sverige.

Den eviga fredens tid

1992–2022: "Den eviga freden" beskriver tiden efter kalla krigets slut då svenska politiker väljer att prioritera annat än militär upprustning. År 1992, 1996 och 2000 tar borgerliga och socialdemokratiska regeringar beslut som leder till att en stor del av försvaret läggs ner.

Krig och upprustning

2022-i dag: Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina leder till ett historiskt skifte i säkerhetspolitiken. Sverige ansöker om medlemskap i Nato tre månader efter krigsutbrottet, och blir fullvärdig medlem i mars 2024. Efter tjugo års nedrustning rustas Sveriges försvar upp igen.

Uppdrag: stärk beredskapen

Januari 2025: 53 beredskapsmyndigheter får i uppdrag att stärka sin beredskap. Bakgrunden är det försämrade säkerhetspolitiska läget.

→ ingår. Syftet är att samarbeta och dela med sig av kunskaper och erfarenheter kring att ta fram beredningsplaner och bygga upp en krigsorganisation.

– Olika förbund har kommit olika långt. De som är längst fram har börjat ta fram krigsstadgar, det vill säga hur man ska hantera demokratin om man inte kan samla ihop ett fullmäktige eller en kongress. Styrkan med Saco Beredskap är viljan att dela med sig och hjälpa varandra för att slippa uppfinna hjulet var för sig. Det finns ett stort engagemang och en tydlig ”sense of urgency” hos samtliga.

I Saco Beredskap ingår Akademikerförbundet SSR som precis blivit klara med sin krigsorganisationsplan. Eller klara och klara – det blir man aldrig, betonar förbundssekreteraren Tore Bengtsson.

– Vi behöver tänka på det här som ett levande dokument. Dels är det ju så att arbetsprocesser ändras över tid och nyckelpersoner byts ut. Dels ser man hela tiden nya saker, för varje sten som vänds inser man att det finns så många fler stenar att lyfta på. Men det är väldigt nyttigt.

Vad är fackens roll i krig?

– Att försöka upprätthålla någon form av normalitet i samhället. En resiliens, en motståndskraft. Att stötta och skydda medlemmar och förtroendevalda så att lagar och regler och en god arbetsmiljö ska kunna upprätthållas även i krigstid.

Hur går snacket på kansliet – är ni förberedda?

Myndigheter ska steppa upp

I december förra året beslutade regeringen om en gemensam inriktning för Sveriges totalförsvaret, vilket inkluderar både det militära och det civila försvaret. Det ska omsättas till konkreta åtgärder hos 68 myndigheter, som har fått i uppdrag att förbereda och planera för att under minst tre månader kunna möta och hantera ett krig i Europa som leder till allvarliga konsekvenser för samhällets funktionalitet.

– Vi började arbetet med vår krigsorganisationsplan i samband med att Ryssland invaderade Ukraina för tre år sedan. Då trodde vi att kriget skulle vara slut efter sex månader, men det blir ju bara värre och värre. Och med Trump vid makten blir man ju inte lugnare direkt. Vi måste ärligt våga tänka tanken att det kan bli krig i Sverige. Vi har klarat oss i över 200 år, men det är ingen garanti för att det alltid kommer att vara fred, säger Tore Bengtsson och fortsätter:

– Vi pratar om det här i vår ledningsgrupp, i förbundsstyrelsen och med våra förtroendevalda. Vi försöker så långt det är möjligt att planera för olika scenarion. För när det bränner till kan man inte börja uppfinna något. Då måste man ha en plan att gå till direkt – för då är det bråttom. ●

ARBETSMILJÖ

Bli lugn med koll på läget

Krig och kriser påverkar inte bara samhällsdebatten, utan också arbetsplatsen. För att inte oron ska få fritt spelrum krävs en utarbetad krisberedskap.

Utbredd oro är inget som går att isolera till den privata sfären. När kriget dominerar rubrikerna och vi får höra att det också kan komma till Sverige riskerar den att sippra in även i arbetslivet.

– När oron får fritt spelrum kan den spinna vidare. Och när den blir för stor kan den påverka vår förmåga att fokusera och utföra våra arbetsuppgifter, säger Petra Salino, arbetsmiljöspecialist på Suntarbetsliv.

Särskilt utsatta är yrkesgrupper inom kommuner och regioner, som ofta har samhällsbärande uppdrag och en specifik roll vid kris och krig.

Så hur ska man hantera oron på jobbet? Det är viktigt att ledningen är lyhörd, fångar upp stämningar i perso-

Petra Salino, Suntarbetsliv

Text: Tim Andersson

nalgruppen och erbjuder stöd, säger Petra Salino.

Samtidigt gäller det att inte fastna i oron eller förstärka den ytterligare.

– Man ska inte sopa bort den, men inte heller hälla bränsle på brasan. Snarare signalera: Vi lever i osäkra tider, det är som det är, men hur gör vi för att ändå jobba på?

En avgörande faktor för trygghet är en tydlig krisberedskap med klara roller, rutiner och riktlinjer. Det är också centralt att arbetsgivaren kommunicerar denna öppet och informerar om hur verksamheten arbetar för att vara rustad inför en allvarlig händelse. Här har HR en central funktion.

– Att skapa en handlingsberedskap ger i sig själv trygghet. Det signalerar att arbetsgivaren är medveten och förberedd. Dessutom är det bra att träna på olika scenarier, säger hon.

För den som vill arbeta mer systematiskt med dessa frågor på arbetsplatsen har Suntarbetsliv ett verktyg på sin hemsida som heter Kris och oro. På startsidan finns länkar till myndigheter, och tre undersidor som fokuserar på att skapa handlingsberedskap, leda genom en kris och hantera oro på arbetsplatsen.

– Vi vet inte vad som kommer att hända, men att skapa ordning, vara transparent och visa att arbetsplatsen är förberedd kan göra stor skillnad.

Präglas du själv av vår oroliga samtid?

– Ja, som många andra. På min egen arbetsplats har vi jobbat en hel del med detta. Vi har en krislåda och en plan. Som individ försöker jag dra ner på nyhetsintaget. Att vara informerad är viktigt, men det gäller att hitta en balans. ●

Det fackliga arbetet är till stor del satt ur spel i Ukraina. Men facken har en roll i hjälparbetet. ”Många känner att facket står på deras sida”, säger Ivanna Khrapko.

Slava Ukraini

← Ivanna Khrapko är ordförande i den fackliga paraplyorganisation FPU:s ungdomsråd.

kolonizatörens stävning fortfarande vanligast: "Kiev".

– Många tar därför illa upp när "Kiev" används, säger hon.

Ett par veckor innan Ryssland anföll hade hon valts till ordförande för de ukrainska fackförbundens ungdomsråd, en position som innebär att hon representerar nästan en miljon ukrainare i åldern 18 till 35 år. Det var inte minst därför som hon hade blandade känslor när hon åkte mot tryggheten västerut efter krigsutbrottet. Hon bestämde sig snabbt för att återvända.

– Det var så många som hörde av sig och behövde hjälp; min telefon glödde av alla meddelanden.

När hon tillbringade några veckor i Stockholm vintern 2022–23 kände hon likadant.

– Jag älskade verkligen det, det hade kunnat vara min dröm att bo där. Men jag var tvungen att åka hem för jag kunde inte hjälpa min familj eller mina vänner därifrån.

Hon återvände till Ukraina i början av 2023 i en minibuss skänkt av Fackförbundet ST, Saco och de svenska fackförbundens biståndssamarbete Union to Union. När de passerat gränsen från Polen bad hon kollegan som körde att stanna så att hon kunde

kliva ur och, bokstavligen, kyssa den ukrainska marken.

Bussen har sedan dess använts för att köra med förnödenheter till avlägsna delar av landet: kläder, mat, läkemedel, hygienartiklar – allt människor kan tänkas ha behov av. Det får mottagarna att känna att facket står på deras sida och faktiskt hjälper, säger Ivanna Khrapko.

– Så genom att göra det som är vår uppgift – att vara nära arbetande människor – kan vi faktiskt också få fler medlemmar.

Precis som när hon tidigt under kriget deltog vid evakueringar med tåg från utsatta platser nära frontlinjen åker hon på dessa resor som volontär. Hon har utbildat sig till krigssjukvårdare, en roll hon skulle kunna tänka sig att helt gå in i. Det som möjligen får henne att tveka är att behöva hantera vapen.

– Jag är inte säker på att jag skulle klara det, men kanske om jag var tvungen.

Hennes arbetsplats ligger i de ukrainska fackföreningarnas hus vid Maidan, Självständighetstorget mitt i huvudstaden. För tjugo år sedan var det arena för den Orangea revolutionen, i grunden en protest mot valfusk och

N

När Ryssland inledde sin fullskaliga invasion den 24 februari 2022 saknade Ukrainas statligt anställdas fackliga organisation en konkret krisplan, berättar Ivanna Khrapko som har ansvar för utbildningar, kommunikation och internationellt samarbete.

– Det fanns ingen skriftlig plan, men däremot fanns det en levande struktur som utgick från solidaritet, flexibilitet och förmågan att fatta snabba beslut.

Dessa egenskaper är något hon särskilt framhåller i sina råd till svenska fackliga kollegor om hur de ska förbereda sig på en extrem nödsituation.

Kort efter krigsutbrottet tog hon sig till tryggheten i västra Ukraina. Men hon återvände snart till staden vars namn är en ständig påminnelse om att Rysslands anfallskrig inte bara handlar om att erövra mark utan att ukrainarna också försvarar sin historia, sin kultur och inte minst sitt språk.

På ukrainska heter den "Kyiv", men i svenska medier är den angripande

“Många behövde hjälp; min telefon glödde av alla meddelanden.”

IVANNA KHRAPKO

→ "Jag hoppas innerligt att ni aldrig ska behöva möta det vi har gjort", säger Ivanna Khrapko. →

→ korruption som ledde till att Ukraina tillfälligt styrde i demokratisk riktning. Knappt tio år senare blev torget centralpunkt för den mer våldsamma Världshälsorevolutionen där närmande till EU och avstånd till Ryssland var grundläggande krav. Ukraina fick en västorienterad regering – och samma år annekterade Ryssland Krim (eller Krym, för att använda ukrainsk i stället för rysk stavning), de första stegen mot det fullskaliga kriget 2022.

Ett av Ivanna Khrapkos råd till kollegor i världen: "Odling en djup kultur av solidaritet. Det är det som bär dig – när det otänkbara blir verklighet."

Nu dominerar torget av minnesmärken och flaggor som hedrar de stupade – en bedövande påminnelse om priset ukrainarna betalar för att försvara sitt land.

Detta krig har också en vardag, barn går till skolan och vuxna till sina jobb trots hotet från missiler och drönare.

Ivanna arbetar just nu mindre med traditionella fackliga aktiviteter och desto mer med sådant som rör dessa människors direkta behov.

– Även när vi försöker göra något annat, som att arrangera utbildningsseminarier i fackligt arbete, utmynnar det i att vi pratar om kriget. Mer än halva vår verksamhet handlar om det.

Den rådande situationen innebär att fackligt arbete – inte minst den sociala dialogen med regering och arbetsgivare – i hög grad är satt ur spel. Krigslagarna innebär också att aktiviteter som att protestera mot dåliga löner eller demonstrera på första maj, inte är möjligt.

– Det är förbjudet. De enda manifestationer som tillåts är sådana som handlar om att stötta dem som slåss vid fronten.

Kriget innebär oro och sorg på många plan. En god vän och kollega dog i slaget om staden Bakhmut våren 2023. En annan vän stred också där och är sedan dess saknad i strid.

– Jag vill ha en normal tillvaro, jag drömmer om fackliga utbildningar och att kunna sammanföra människor, säger Ivanna Khrapko.

Så gott som varje natt sker det angrepp med drönare, men de flesta skjuts ner av luftvärnet. Hon har en väska packad vid ytterdörren men precis som väldigt många andra går hon långt ifrån alltid till skyddsrummet när larmet går.

– Ibland lägger jag mig i hallen eller i badrummet, säger hon.

Det händer också att hon står på balkongen och jämför det som sker på himlen med det vännen ser från sina hem – vem har bäst "Star Wars"?

I en av senaste tidens svåra missilattacker mot huvudstaden dödades drygt tio personer och nästan hundra skadades när en robot slog ner i ett bostadshus. Det var inte mer än fyra-fem kvarter från Ivanna Khrapkos hem.

– Jag väcktes av explosionen. Det var verkligen väldigt skrämmande. ●

"Jag drömmer om fackliga utbildningar och att kunna föra samman människor."

IVANNA KHRAPKO

PREPPINGTIPS

Hur preppar man bäst? Läs mer på Akademikern.se!

RÄDD *eller* BERÄDD

Hur länge klarar vi oss utan samhällets stöd om kriget eller krisen kommer?

Text: Annika Clemens Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Så länge tror vi att vi klarar oss utan hjälp från samhället:

Var tionde vet inte hur länge de klarar sig. Övriga klarar minst 12 timmar.

12
timmar

2
dygn

4
dygn

7
dygn

14
dygn

Drygt hälften bedömer att de klarar sig i fyra dygn.

Vad ska jag göra?!

Bara 30 procent vet vad de förväntas göra om det blir krig. Övriga är osäkra eller vet inte alls vad de ska göra. Fler män än kvinnor uppger att de vet vad de ska göra och färre personer i åldern 26–35 vet vad de förväntas göra i krig.

Vill bli bättre

Vi bör vara beredda att klara oss minst i en vecka utan samhällets hjälp, enligt MSB. 57 procent av alla svenskar uppger att de planerar att stärka sin beredskap så att de klarar sig så länge.

I mitten klarar man sig längre

De som bor i norra Mellansverige och i mellersta Norrland uppskattar i högre utsträckning att de klarar sig i minst två veckor utan samhällets stöd, 25 respektive 26 procent jämfört med 17 för hela landet.

Text: Karin Persson Foto: Anders Lipkin

Förbereder sig med gravar och träkors

Anders Degertorp hoppas inte bli tvungen att gräva gravar för hand, men ett hundratal spadar har köpts in om det skulle bli nödvändigt.

Vad ska man göra med alla döda om det blir krig? Nu förbereder sig Svenska kyrkan för att kunna begrava fem procent av befolkningen på kort tid. I Arvika har man tagit höjd för fler.

K

Kyrkogårdschefen Anders Degertorp visar runt på den största av Arvika pastorats tio kyrkogårdar. Mellan gravarna, de äldsta från 1200-talet, glittrar Kyrkviken. På andra sidan den lilla bilvägen bakom oss finns nio hektar beredskapsmark som kan tas i bruk om fler kistgravar skulle behövas, berättar han. Planen är dock att de befintliga kyrkogårdarna ska räcka till, även om så mycket som tio procent av befolkningen, omkring 2 000 personer om man räknar med sommarboende, skulle avlida på kort tid.

– Som jag har förstått menar man att om kriget skulle komma, då är det fem procent som avlider vid en första attack. Och då ska vi kunna hantera det. Där har vi tagit lite höjd, eftersom vi såg under pandemin att många som har sommarstugor i Arvika kan komma att vilja begravas här, säger han.

Det är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som, via Svenska kyrkan på nationell nivå, kommit med rekommendationen att alla begravningshuvudmän ska vara förberedda på att ta hand om fem procent av invånarna i händelse av en större samhällsstörning. Det handlar bland annat om att se till att man har tillräckligt med gravplatsmark, att märka ut uppsamlingsplats för mottagande av flera avlidna, ha resurser för kylförvaring och att kunna hantera störningar av internet, telefoni och datasystem. Dessutom ska man tillhandahålla särskilda gravplatser för avlidna soldater och sjömän.

Rekommendationerna kom för två år sedan och i Arvika tog man tag i arbetet direkt. Faktum är att ledningsgruppen redan hade fattat vissa beslut som bidragit till beredskapen, även om det kanske inte var ett potentiellt krig man tänkt på i första hand. Till exempel hade man börjat printa ut hela gravboken och alla gravkartor på papper, något som snart skulle visa sig mycket värdefullt.

Bara några månader efter att rekommendationerna kom utsattes nämligen Svenska kyrkan för ett omfat-

“Vi såg under pandemin att många som har sommarstugor i Arvika kan komma att vilja begravas här.”

ANDERS DEGERTORP

↑
Kyrkoherde Charlotte Mackenrott och Anders Degertorp har planerat för beredskapen. Lokalen där avlidna förvaras har byggts ut för att göra plats för fler kistor.

tande cyberangrepp. Under de åtta veckor som gravregistret var nedsläckt famlade många församlingar i mörkret, men här i Arvika fanns alla uppgifter förutom det senaste halvårets analogt.

– Det gjorde att det var fullt möjligt för oss att gravsätta utan några större risker. I gravboken står vem som är gravrättsinnehavare till vilken grav, vilken del av graven det gäller samt på vilket djup. Har man inte gravboken blir det väldigt knepigt.

På kyrkogården ligger Korsets kapell, ett kombinerat kapell och krematorium. Anders Degertorp visar in i den sex grader svala bisättningslokalen, där kistor med avlidna förvaras i väntan på begravningsceremoni, kremering eller

gravsättning. I dag är rummet knappt halvfyllt. När det byggdes om för några år sedan utökade man antalet platser. Tidigare rymdes 30 kistor åt gången här, nu finns rum för åtminstone hundra.

– Skulle fler platser än så behövas får vi väl nyttja golvytan också. Vid en större samhällsstörning kommer det säkert avlidna i body bags. Då blir det en helt annan hantering mot vad vi är vana vid, men nöd går före lag.

Även krematoriet är nytt.

– Modernare går inte att få.

Ugnen som ska upp i 800 grader drivs av ett miljöbränsle som kallas ecopar. Också det har man bytt till i beredskapssyfte. Ecopar används nämligen även till kyrkogårdens grävmaskiner, och det är praktiskt att ha ett →

← Det är viktigt att vara tydlig utan att skapa oro, säger Charlotte Mackenrott.

→ extra lager i krematoriets stora tank att ta till om bränslebrist skulle uppstå.

I händelse av en större samhällsstörning räknar man med att ugnen kommer att stå kall. Dels eftersom bränslet alltså kommer att behövas till annat, dels eftersom många av de avlidna kommer att vara oidentifierade och därmed inte får kremeras. Förmodligen behöver de begravas snabbt, för att om möjligt identifieras senare.

Vi beger oss genom stadskärnan och upp mot församlingshemmet, där vi slår oss ner med kyrkoherden Charlotte Mackenrott. Det är hon, tillsammans med Anders Degertorp och de andra i ledningsgruppen, som har planerat pastoratets beredskapsarbete. De har slagit sina kloka huvuden ihop, gjort en riskanalys och resonerat sig fram till vad som bör göras.

– För någon vecka sedan gick vi igenom beredskapsplanen för att uppdatera den och se om det var något vi missat, och då la vi till flera saker, säger hon.

Tilläggen handlade bland annat om att uppdatera de krislådor man gjort i ordning. De innehåller sådant som papper och pennor, kommunikationsutrustning och värmeljus. Där

finns också olika checklistor, så att alla i personalen ska veta vad som behöver göras om krisen är ett faktum.

– Det handlar om sådana enkla saker som att den som är först på plats ska låsa upp kyrkan. Är det kris kommer människor till kyrkan och då måste den vara öppen.

Charlotte Mackenrott säger att hennes arbete handlar mycket om att informera medarbetarna. Hur mycket som är lämpligt att berätta är dock en avvägning. Det gäller att vara tydlig utan att skapa oro. Personalen på drygt 80 personer är alla krigsplacerade på arbetsplatsen, ett besked som mottogs positivt, berättar hon.

– De tyckte att det var bra, de vet vad de ska göra och kommer att jobba med sina vanliga arbetsuppgifter. Ingen har sagt att man tänker dra. Däremot har en del sagt: Tack och lov, då blir jag inte skickad till fronten.

– Sedan vet man aldrig hur många som kommer till jobbet om det skulle bli en större samhällsstörning, säger Anders Degertorp.

Charlotte Mackenrott nickar.
– Jag utgår ifrån att alla som är krigsplacerade kommer till sin arbetsplats, men vi är ju medvetna om att sanningen kan bli en annan.

Personalen har redan varit handgripligen involverad i beredskapsarbetet på flera sätt. I ett förråd nere vid den stora kyrkogården står till exempel pallar med prydligt packade träbitar som två och två enkelt kan samman-

”Är det kris kommer människor till kyrkan och då måste den vara öppen.”

CHARLOTTE MACKENROTT

”Är det ett tryck vi klarar? Det har vi ju ingen aning om.”

CHARLOTTE MACKENROTT

→ fogas till kors, utsågade av medarbetarna.

– Vi snickrade fågelholkar för några år sedan, för vi jobbar med biologisk mångfald. Det var väldigt roligt. Det här var inte lika roligt, men viktigt, säger Charlotte Mackenrott.

I ett annat förråd finns ett hundratal nyinköpta spadars, ifall grävmaskinerna skulle bli indisponibla. Anders Degertorp, som själv grävt gravar för hand en gång i tiden, hoppas att

spadarna inte ska behöva möta jorden.

– Det tar nog en halv dag för två man att gräva en grav.

Även om det blir kris är målet att ta hand om de avlidna på ett värdigt sätt. Visst skulle det kunna bli aktuellt med massgravar, men planen är att i så fall ändå försöka ha en begravningsakt för var och en. Pastoratet har många anställda präster och alla är som sagt krigsplacerade här.

På frågan om det finns någon svag länk svarar Anders Degertorp att han funderar kring transporterna av avlidna till begravningsplatserna. Han och hans kollegor tar över ansvaret när de avlidna väl kommer till kyrkogårdarna, men hur kommer det att fungera innan dess?

Charlotte Mackenrott tänker på långsiktigheten.

Buntband till nummerbrickorna som kan behövas vid identifiering av de döda.

– Om man ser på Ukraina till exempel, så handlar det inte om veckor utan om år. Det måste fortsätta att vara så normalt som möjligt, framför allt för barn och unga. Hur orkar man långsiktigt? Det tycker jag är det svåra.

– Man kan också fundera på hur många människor som kommer att dra sig mot norska gränsen om det skulle hända något längre österut i Sverige, där det finns en betydligt större befolkning. Hur stort tryck får vi i Värmland? säger Anders Degertorp.

– Och är det ett tryck vi klarar? Det har vi ju ingen aning om, säger Charlotte Mackenrott.

Innan vi skiljs åt visar hon runt i församlingshemmet där ungdomar ilar fram och tillbaka med saftkaraffer och matoset ligger tätt. I kväll är det ”messy church” med gudstjänst och tacobuffé.

Målet, om katastrofen skulle inträffa, är att verksamheten ska fortgå som vanligt och fungera som en samlingsplats för dem som är oroliga.

– Det är vår vardag att hantera kriser, fast i mindre format. När det blir stort uppstår en kollektiv oro och rädsla som behöver hanteras. Då behöver vi stå för hoppet och lugnet.

En del av oss förpassade snabbt MSB:s broschyr ”Om krisen eller kriget kommer” till pappersinsamlingen när den kom. Att stoppa huvudet i sanden kan kännas skönare i stunden än att förbereda sig. Men för Charlotte Mackenrott och Anders Degertorp har beredskapsarbetet haft motsatt effekt.

– Vi vet vad vi ska göra. Vi kan naturligtvis inte förutse allt, men det skapar ett lugn och en trygghet. Vi har gjort så gott vi har kunnat, säger Anders Degertorp. ♦

↑
2 000 träkors har snickrats ihop, en del av beredskapen om kriget skulle komma och många behöva begravas snabbt.

Kärlek på jobbet

Kärlek börjar ofta med... en gemensam arbetsplats. Men ibland blir det komplicerat. Är en tydlig policy lösningen?

Text: Karin Persson
Foto: Getty Images

Två som alltid tycks hamna vid kaffemaskinen samtidigt, långa ögonkast genom rummet eller en ny, bubblig stämning på mötena. Det börjar verka kärlek. Och att Amor visar sig på en arbetsplats är långt ifrån sällsynt. Faktum är att jobbet fortfarande är en av de vanligaste platserna att träffa en partner på.

Statistik från SCB, som baseras på siffror från 2019, visar att det i Sverige finns 86 500 par där båda arbetar på samma arbetsplats. Den vanligaste yrkeskombinationen är att båda är specialistläkare, men även på kontor, där flera olika yrkesgrupper möts, uppstår ofta romans. Dessutom visar statistiken att par som jobbar tillsammans oftare också håller ihop.

Så långt allt väl alltså. Men ibland blir det ändå komplicerat. När ska man

berätta, kan man jobba kvar, och vad tycker egentligen kollegorna?

Det finns inga lagliga hinder för parter i en kärleksrelation att jobba tillsammans. Inte heller finns det några krav på arbetsgivare om att ha en policy för vad som gäller kring kärlek på jobbet. Samtidigt är det fullt möjligt att ha interna riktlinjer om att man inte vill anställa par på samma arbetsplats.

Daniel Hjalmarsson, utvecklingsstrateg på Akademikerförbundet SSR, säger att kärlek på jobbet mer är en fråga om etik än om arbetsrätt.

I de allra flesta fall är det positivt när man faller för någon på arbetsplatsen, men det kan ändå finnas ett par saker för paret att tänka på, menar han.

– Vi lägger tid på relationen och vår dynamik förändras, vilket kan göra att arbetsmiljön förändras för de andra. Om det tar slut påverkar det också fler än de närmast inblandade. Det kan ha inverkan på prestation, mående, vilka som vill komma på ett möte. Om produktionen i gruppen påverkas är det en arbetsgivarfråga. Jag tycker att man tidigt ska berätta, för att chefen

ska vara medveten om vad som kan hända.

Om den ena i paret är den andras överordnade är det förstås en annan femma, betonar han. Då kan man ganska snabbt komma in på arbetsrättsliga frågor, eftersom chefen förväntas vara neutral när det gäller lönesättning eller arbetsuppgifter.

– Kärlek är en stark kraft. Tidigt bör man diskutera om det är en bra idé. Och är det med chefen bör man komma fram till att det inte är det. Bestämmer man sig för att inleda något ändå bör det snabbt ske en förflyttning. I en stor organisation är det ingen stor sak, men hos en liten arbetsgivare kan det påverka ganska mycket.

Det är inte många arbetsgivare som sätter tydliga policys mot kärlekspar på jobbet. Däremot kan det behövas i känsliga verksamheter där man till exempel hanterar mycket säkerhetsklassade uppgifter. Att inleda en (kanske hemlig) relation med en kollega på en sådan arbetsplats kan bli högst problematiskt.

– Det försätter er i en sårbar situation för ni skulle kunna pressas på information av någon som råkar veta att ni träffas, vilket också skulle kunna leda till arbetsrättsliga åtgärder.

Ibland behöver en av turturduvorna flytta på sig. Som när Ylva Johansson, då skolminister, fick avgå efter att hon och Erik Åsbrink, dåvarande finansminister, blivit förälskade. I det fallet avgjordes vem som skulle byta tjänst av att han hade en tyngre post än hon. Daniel Hjalmarsson tycker att det logiska annars är att den som först hittar nytt jobb får flytta på sig.

Han berättar att fackförbundet i

→ princip aldrig behöver hantera ärenden som handlar om kärlek på jobbet. Däremot har det ibland förekommit fall med konflikter eller kränkande särbehandling, där problemen efterhand visat sig vara grundade i tidigare relationer.

– Kärleken var inte problemet, utan att den tog slut.

På företaget **Prisjakt**, som har runt 210 anställda varav 120 i Sverige, har man tagit fram en så kallad "cupid policy" där huvudbudskapet är ungefär "vi lever i en värld med zillioner problem, men kärlek är inte ett av dem".

Policyn, berättar Isabel Webrant som är ansvarig för people and organization-avdelningen på Prisjakt, togs fram för att arbetsgivaren upplevde att kärlek på jobbet förekom, men att de som blev ett par inte vågade berätta om det.

– Så syftet med att ta fram policyn var att avdramatisera frågan och göra

medarbetarna trygga. Vi tillbringar otroligt mycket tid på arbetsplatsen och jobbar nära våra kollegor. Att det uppstår kärlek på jobbet, speciellt när det är många unga medarbetare, är jättevanligt. Man kanske hittar sin partner för livet, och det är ju väldigt fint, säger hon.

Policyn stipulerar att det är helt okej om du blir kär i en kollega. Och om den personen råkar vara någon du rapporterar till, eller som rapporterar till dig, är det också okej, men då behöver en förflyttning av något slag ske.

– Det var det enda vi reglerade.

Den kortfattade policyn slår också fast att det är valfritt att berätta om man dejtar någon på jobbet. Visst skulle man kunna problematisera och fundera kring vad som händer om det tar slut, resonerar Isabel Webrant.

– Men jag skulle säga att det är livet som händer. Relationer tar slut och det påverkar människor.

Företagets syn på riktlinjer är att de ska vara så få som möjligt och att de måste ha ett syfte.

– Vi behöver inte ta fram några policys för att vara på den säkra sidan, vilket man så klart måste göra på ett kärnkraftverk eller på ett sjukhus. Vi tror att medarbetarna kan navigera rätt i de flesta situationer.

Om kärlek uppstår och de inblandade möts med tilltro från arbetsgivarens sida är sannolikheten stor för att deras lojalitet och engagemang ökar, menar hon. Om det i stället är tydligt att förälskelse mellan anställda undanbedes skapar det en rädsla för repressalier och försätter de pirriga i ett dilemma.

– Då måste man välja: antingen relationen eller jobbet. ♥

A-kassan är viktigare än någonsin.

Gå med i dag på akademikernasakassa.se

Akademikernas a-kassa är Sveriges största a-kassa. Hos oss är 750 000 akademiker med för att känna trygghet om det oförutsedda händer.

Som medlem i både Akademikernas a-kassa och Akademikerförbundet SSR har du dessutom en av marknadens bästa inkomstförsäkringar – den gäller även om du säger upp dig.

Läs mer på akademikernasakassa.se

Min väg

Kristina Persdotter
jobbade sida vid sida
med Stefan Löfven. Nu
har hon bytt arena.

Tröttnade på maktens korridorer

Kristina Persdotter fick ett infall och gick från att vara en av landets mäktigaste till att bli fri egenföretagare.

Text: Tim Andersson Foto: Viktor Gårdsäter

CV

Kristina Persdotter

Utbildning
Pol.mag.

Arbetar
Driver ett public affairs-bolag.

Vi möts klockan 10.00 på ett kafé i centrala Stockholm, och då har Kristina Persdotter nyss kommit från gymmet.

– Nuförtiden har jag sällan bråttom därifrån. Det är verkligen en frihetskänsla.

För lite drygt tio år sedan blev hon stabschef på statsrådsberedningen och Stefan Löfvens högra hand. Fokus listade henne som nummer 28 på listan över landets mäktigaste personer, och under ett antal år upplevde hon på nära håll definierande politiska händelser som flyktingkatastrofen och regeringskrisen.

Den tiden ligger bakom henne nu. Hon har startat eget, och med sitt nystartade public affairs-bolag måste hon inte alltid ha mobilen mot kroppen.

Det betyder inte att hon har lämnat de komplicerade samhällsfrågorna. Framöver ska hon nämligen ägna sig åt strategisk rådgivning inom den poli-

tiska sfären, och hjälpa fackförbund och civilsamhällsförbund med sådant som utredning, analys och policyutveckling.

– Jag kan lotsa igenom det politiska systemet: Vem bestämmer i de här frågorna, på vilken nivå, och när ska man göra vad i förhållande till hur beslutsprocessen ser ut? Jag har också god kunskap i hur man ska beskriva det man vill, för att bli lyssnad till.

Visst hade hon kunnat fortsätta på sin tidigare bana, söka ytterligare ett chefsjobb – det femte i ordningen – men så slog idén ner ”som ett blixtnedslag”, som hon skriver på LinkedIn.

– Jag fick ett infall: Varför inte köra vidare på egen hand?

Okej. Det finns fler bra motiv till att bli sin egen chef, men den verkliga frågan är väl varför hon lämnade den inslagna vägen, och maktens avskilda rum? Kanske bara en 40-årskris, säger hon. Nja, hon behövde omväxling. Ledsnade, är krassare men inte mindre sant.

Några år efter att Kristina Persdotter avslutat sin utbildning rekryterades hon till Stefan Löfvens stab, där hon jobbade med hela inrikespolitiken. När S vann valet året efter följde hon med in i Rosenbad. Hon blev stabschef, med uppgift att se till att statsministern hade allt han behövde: tal, artiklar, intervjuunderlag.

Ett lite ovanligt första chefsjobb.

– Regel ett: Var alltid inställd på att planeringen kan ställas på ända av yttre händelser – och att den kommer att göra det relativt ofta.

Hur var det att så tidigt i karriären skolas in i den här miljön?

– Man skolas under högt tempo och med väldigt höga insatser. Fel →

Lön:

”Detta känsliga ämne! Hm. Lön blir en intressant fråga när man startar eget. Tid och pengar blir mer konkret – du kan jobba lite och få lite pengar, eller jobba mycket och få in mer. Som egen företagare måste du ta ställning till det här varje månad och inför varje nytt uppdrag. Jag landar nog i att jag gillar pengar. Jag är oerhört gammaldags – jag älskar att amordera. Ju färre fasta kostnader desto större frihet.”

2007 Utredare på TCO

”Fantastisk start i arbetslivet med stort förtroende från chefer samt viktiga och roliga arbetsuppgifter. Det gav gott självförtroende för fortsättningen i arbetslivet.”

2014 Regeringsskifte

”Jag gick med Stefan Löfven från Slottsbacken in i statsrådsberedningen på Rosenbad. Det är ingen lång promenad, men en häftig. Efter åtta år fick vi styra igen – och jag fick vara med.”

2019 Statssekreterare på Utbildningsdepartementet

”Underbart roligt! Jag ledde en stor organisation och hantlade sådant som policyutveckling, kommunikation, externa kontakter och offentliga framträdanden. Det jobb som jag gillat allra mest – hittills!”

2021 Omläggning av gymnasieskolan

”Proppen om omläggningen av gymnasieskolan gick igenom riksdagen. Som statssekreterare jobbade jag för att den skulle accepteras av så många partier som möjligt.”

2023 Chef för politik- avdelningen på Unionen

”Jag kom inte till min rätt på mitt senaste jobb. Då det var första gången jag känt så i mitt arbetsliv tog det ett tag innan jag förstod att ta ansvar för det genom att säga upp mig.”

2024 Eget företag

”Tillfälle för utforskande och att göra nåt nytt. Det känns väldigt kul att det är oskrivet och föränderligt. Fast kanske är det egentligen bara del av min 40-årskris.”

En handfull alkottar

”Skogen är det bästa stället. För lugn och ro men också för idégenerering. Här promenerar och springer jag, och puttar även barn på gunga och slåss med pinnar.”

→ betyder att du kanske har en förstasida i morgon, som inte skadar dig, men den du jobbar för. Att fortsätta vara innovativ, kreativ, ha högt i tak, samtidigt som felmarginalen måste vara nära nog noll, är en utmaning.

Hon fick från insidan uppleva några stora skeenden i svensk politik. När SD fällde regeringens budget 2014 och orsakade akut regeringskris, satt hon i samma rum som statsministern och följde omröstningen.

– Vi visste hur det skulle gå, men när det blev uppenbart var känslan ändå: Gud – vad gör vi nu?

Sedan följde decemberöverenskommelsen, och en helt annan känsla: Kanske kommer det att gå ändå...

– När Stefan Löfven ett år senare stod på Medborgarplatsen och höll sitt numera berömda tal om ett Europa som inte bygger murar, stod jag i regnet under ett paraply. Det känns länge sedan.

För att återvända till den där listan över landets mäktigaste: Såg hon sig själv som en person med makt? Människor vill ogärna erkänna sådant, svarar hon, men visst – har man statsministerns öra så.

– Jag minns ett tillfälle då vi hade en avstämning om huruvida vi skulle inrätta en jämställdhetsmyndighet eller inte. Jag och min chef, Emma Lennartsson, såg på varandra och nickade, och sade sedan båda två att vi tyckte att det vore en ypperlig idé. Det var ju vad departementet hade föreslagit, men hade vi motsatt oss det hade det kanske inte hade blivit något departement.

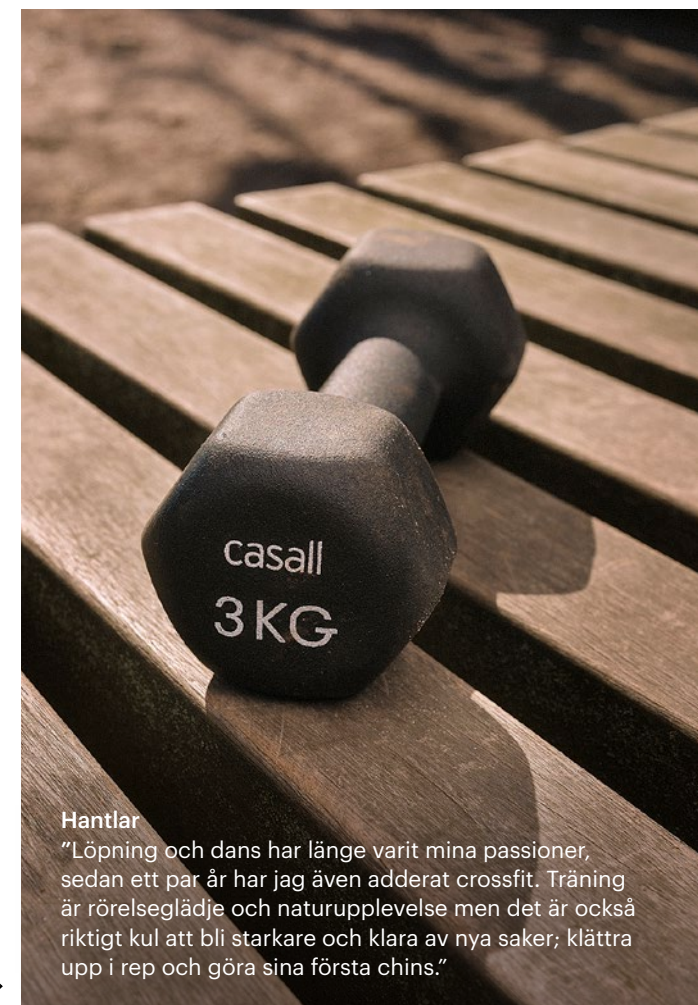
Hon berättar om känslan av att förhandla med finansdepartementet en augustidag och få loss en och en halv miljard extra till sina områden.

– ”Nu kan jag gå hem och äta middag”, känner man då! Det är klart att det är en berusande och rolig erfarenhet. **Så vad har du använt din makt till?**

– Det som är lättast att ta på är det jag gjorde på utbildningsdepartementet, dit jag gick efter att ha lämnat statsrådsberedningen.

Du var ”hjärnan bakom Socialdemokraternas utbildningspolitik”, som någon skrev.

– Jag vet inte, men jag är stolt över saker jag gjorde där mellan 2019 och 2022. Jag var inte upphovskvinnan till, men den som jobbade hårt för att vi

Hantlar

”Löpning och dans har länge varit mina passioner, sedan ett par år har jag även adderat crossfit. Träning är rörelseglädje och naturupplevelse men det är också riktigt kul att bli starkare och klara av nya saker; klättra upp i rep och göra sina första chins.”

→ skulle få till en omläggning av gymnasieskolan.

Hon hade också en viktig roll i utbyggnaden av yrkeshögskolan och yrkesvux för ett par år sedan.

– De sänker arbetslösheten och ger människor möjlighet att utbilda sig till det de vill. Även om justeringen av systemet inte överlever så har det påverkat människors liv till det bättre.

Men så ledsnade hon, alltså. I en självkritisk artikel efter valförlusten 2022 lyfter hon upp jämlikheten som ett misslyckat politikområde, men pekar också på en kraftlöshet i reformarbetet.

– Efter åtta år var jag för tillfället klar. Jag var nog tilltagande irriterad på politikens litenhet, tyckte inte att politiken stod i paritet till samhällsproblemen. Och jag var trött på pressmedeländepengar och politik för rubrik.

Nej, hon har inte lämnat politiken. Tar sig bara an den från ett annat håll. I sin nya roll hjälper hon viktiga organisationer med potential att omforma vårt samhälle, och kanske göra politiken större.

En av kunderna är till exempel TCO. Den fackliga centralorganisationen vill titta närmare på välfärdens finansiering, och hur man förbättrar den ekonomiska styrningen av den.

– De bad mig skriva en rapport om riktade statsbidrag, dess för- och nackdelar gentemot generella statsbidrag, och jobba fram nya policyförslag.

Som chef hade hon sällan möjlighet att fördjupa sig i konkreta frågor, konstaterar hon. Nu är det fritt fram.

– När jag jobbade på utbildnings-

Mina 3 bästa val

1. Utbildningsdepartementet: "Jag är glad att jag lämnade statsrådsberedningen för att gå till utbildningsdepartementet. Många tyckte nog att det statusmässigt var ett konstigt val, men jag ville lära mig mer."

2. USA: "Jag studerade ett år i USA, vilket jag är supernöjd över. Det har alltid gjort att jag känt mig trygg i internationella sammanhang och aldrig har behövt tacka nej till att gå in i ett rum där man måste byta språk."

3. Stabschef: "Ett väldigt bra val var att tacka ja till stabschefsjobbet. Det var ett helt jävla orimligt första chefsjobb, men det var jättekul och jättesvårt och har gett en inblick i hur den yttersta makten i Sverige fungerar."

departementet diskuterade vi ofta de riktade statsbidragen, men det här uppdraget gav mig chansen att läsa de arton senaste rapporterna om riktade statsbidrag. Oerhört stimulerande.

Kristin Persdotter är friare än tidigare, och behöver inte skynda sig från gymmet på morgonen. Den betyder dock inte nödvändigtvis ett lägre arbetstempo.

– Jag gillar verkligen att jobba. Man brukar säga att ingen som ligger på sin dödsbädd önskar att man hade jobbat mer... Jag tror inte att jag kommer att önska det heller, men...

Kanske?

– Haha, kanske! "Haft färre barn och jobbat mer"... Nej, men jag tycker att det är ohyggligt roligt att jobba. För mig innebär det samtidigt samhällsförändring, och det är min primära drivkraft – i livet, inte bara på arbetet. ●

Arbetsmiljö:

"Om mitt ena karriärtips är att ta i, jobba hårt och visa vad man går för, så är mitt andra att vara snäll. Vi är varandras arbetsmiljö, och en grund av vänlighet och fokus på det vi är bra på kommer både att skapa en trevligare arbetsplats och ge bättre resultat. Som chef har jag blivit alltmer inriktad på en feedbackkultur, och det handlar framför allt om att se medarbetare och sätta ord på det människor runt mig gör bra."

Mertid blir övertid

En dom i EU-domstolen har lett till att mertiden försvinner och även deltidsanställda får rätt till övertidsersättning.

Text: **Annika Clemens**

Övertid

Heltidsanställda som beordras att jobba extra timmar får övertidsersättning som är extra hög för den tiden.

Mertid

Tidigare har de som är anställda på deltid och som beordras arbeta extra timmar upp till gränsen för heltid endast fått ersättning kallad mertid. Mertiden har inte gett samma extra-kompensation som övertiden gör.

Ersättningen för mertid var småpotatis i jämförelse med den för övertid.

Diskriminering

En dom i EU-domstolen hösten 2024 slog fast att mertidsersättning innebär diskriminering av deltidskollektivet. Domen har fått konsekvenser för svenska kollektivavtal.

Källa: Akademikerförbundet SSR

Mertid fasas ut

Mertiden fasas nu ut och försvinner som begrepp. Det innebär att även deltidsanställda som beordras att jobba extratimmar kompenseras på samma sätt som heltidsanställda i de flesta kollektivavtal.

Del i avtalsrörelsen

Frågan om hur övertidsersättningen ska se ut för deltidsanställda var uppe för förhandling i 2025 års avtalsrörelse och ledde på vissa håll till och med till varsel om stridsåtgärder.

Görmycket kärlek

9-15 juni:
West Pride går av stapeln
i Göteborg. Parad
den 14 juni.

Back in business
9 september:
Riksdagen öppnar efter
sommaren och riksdagens
arbetsår, riksmötets
2025/26 inleds.

Nedräkningen har börjat

13 september:
Valtemperaturen lär
öka redan under
hösten då det bara
återstår ett år till nästa
riksdagsval i Sverige,
den 13 september
2026.

W

Håll koll!

och läs mer i kalendern
på Akademssr.se

Pride i Stockholm
28 juli – 2 augusti
Möjlighet att gå fackliga
arbetsmiljöutbildningen
Hen-hon-han.

Almedalen

Paneldebatter om barnfängelser och otillåten påverkan arrangerade av Akademikern och Socionomen den 26 juni. Akademikerförbundet SSR håller seminarium dagen innan om bland annat AI, välfärd och elevhälsa.

Foto: CC/Wikimedia/Bene Riobó, Getty Images

Akademikerförbundet SSR

Allt det här ingår i ditt medlemskap

Kollektivavtal och lokala företrädare. Vi förhandlar fram kollektivavtal, ibland tillsammans med andra fackförbund. Vår stora lokala organisation ger dig närhet till kompetenta fackliga företrädare.

Råd och stöd från våra ombudsmän. Vår rådgivning ger dig snabba svar på arbetsrättsliga frågor och råd om anställningsavtal, lönerådgivning med mera. Vi har också särskild rådgivning för chefer och egenföretagare. Rådgivningen har öppet 08.00-17.00 på vardagar. Telefonnumret är 08-617 44 00.

Vår inkomstförsäkring. Inkomstförsäkringen ingår i medlemskapet. Den kompletterar ersättningen från a-kassan upp till 80 % av månadslöner upp till 100 000 kronor. Vår inkomstförsäkring ger ersättning även om du säger upp dig själv. Dessutom ingår kvalificerad karriärcoachning. Kom ihåg att du måste vara med i a-kassan för att kunna få ersättning från inkomstförsäkringen.

Försäkringar. Teckna prisvärda försäkringar med rabatt hos Akademikerförsäkring och Folksam. Som ny yrkesverksam medlem i förbundet får du fyra bra försäkringar kostnadsfritt i tre månader hos Akademikerförsäkring.

Lönestatistik. Du har tillgång till Saco Lönesök där du kan ta fram detaljerad lönestatistik och jämföra löner. Du får även personlig lönerådgivning från våra ombudsmän.

Karriärutveckling. Vi hjälper dig att formulera ansökningshandlingar, ger stöd inför intervju och löneförhandling samt karriärcoachning. Du får inbjudningar och rabatter på seminarier och yrkeskonferenser.

Rabatt på bolån och banktjänster. Du får medlemsrabatt på bolån och andra banktjänster.

Tidskrifter. Du får vår prisbelönta medlemstidning Akademikern. Om du är chef, personalvetare eller egenföretagare får du även Chefstidningen. Du får kraftig medlemsrabatt på Socionomen och flera andra tidskrifter.

Fritidshus. Hyr våra populära fritidshus och lägenheter i Cagnes-sur-Mer utanför Nice på franska rivieran, i Fuengirola på spanska solkusten och i Klövsjö i Jämtlandsfjällen.

Pensionsrådgivning. Du får kostnadsfri pensionsrådgivning av Folksams pensionsexperten.

! Vill du ha rådgivning? Gå in på svardirekt.akademssr.se eller ring 08-617 44 00

Medlemsavgifter per månad, exkl a-kassa. Avgifterna gäller från 1 juli 2015.

Ordinarie avgift, arbetar mer än halvtid	260 kronor	Eget företag (serviceavgift för eget företag tillkommer med 380 kronor inkl moms)	83 kronor
Deltidsarbetande, 50 % eller mindre	198 kronor	Anställning halvtid eller mindre + eget företag (serviceavgift för eget företag tillkommer med 250 kronor inkl moms)	198 kronor
Nyexaminerad med anställning, max två år efter avslutad grundutbildning	135 kronor	Utländsk anställning och arbetar utomlands	94 kronor
Introduktionsmedlem, max två år	135 kronor	Pensionär	73 kronor
Doktorand	146 kronor	Etableringsmedlem	100 kronor, engångsbelopp
Föräldraledig, sjukskriven, studieledig mer än tre månader (anställda)	112 kronor	Student	Kostnadsfritt under hela studietiden
Arbetsökande 100 %	94 kronor		

Om du är medlem i Akademikernas a-kassa tillkommer 140 kronor/månad.

Du betalar väl med autogiro? Ett enkelt sätt att spara miljön! Anmäl dig på akademssr.se/autogiro

Snart införs avgift på 35 kronor för pappersfaktura. Du behöver inte betala fakturaavgift om du betalar med autogiro eller e-faktura.

Glöm inte att meddela ändrad anställning, arbetslöshet, föräldraledighet, långtids-sjukskrivning osv - vi får ingen sådan information automatiskt från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan eller a-kassan. Det är viktigt för att du ska få rätt service och rätt medlemsavgift. Inga avgifter betalas tillbaka retroaktivt.

Har du frågor om ditt medlemskap, avgifter eller liknande? Kontakta oss på 08-617 44 00 eller medlem@akademssr.se.

Logga in på
Mina sidor och
kontrollera
dina uppgifter

Kyrkan
**Redo med
gravar, träkors
och kylrum**

Porträtt
**Lämnade maktens
centrum för att
starta eget**

Ukraina
**De stod utan
krisplan när kriget
kom**

